

to a person, which is in «dangerous state», on behalf of the state on by reasonable court decision, in order to prevent the re-committing of a socially dangerous act, which predicted by the Special Part of the Criminal Code of Ukraine.

From a criminal procedural point of view, security measures (measures to ensure the safety of participants in criminal proceedings) - is the implementation of legal, organizational, technical and other measures aimed to protect life, health, housing, property, honor and dignity of a person against unlawful attacks, in order to create the necessary conditions for the proper administration of justice.

As a conclusion, the author states that the security measures existing in the criminal law of Ukraine differ from the security measures of criminal procedural character, by its nature, system, subjects to which such measures are applied, the purposes and aims of its application.

Keywords: abuse, crime prevention policy, «dangerous state» of a person, security in criminal case in Ukraine, security in criminal process of Ukraine.

Яцина М.О.

ОЗНАКИ «НЕУРЯДОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ» У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

УДК: 343.9

<https://doi.org/10.15330/apiclu.51.205-212>

Постановка проблеми. Питання протидії злочинності є одним з найважливіших напрямків діяльності будь-якої демократичної держави. Наш час для Української держави позначений трансформаціями в соціальних, політичних, економічних та світоглядних вимірах. У такому контексті особливого значення набувають питання протидії злочинності, яка, будучи явищем перш за все соціальним, також має стійку тенденцію змінюватися на рівні з суспільством та державою такий стан речей має місце і у цілому світі. Процеси широкої міграції великих мас населення, збройні конфлікти, сепаратизм, ба навіть технологічний розвиток, - всі ці явища змінюють не тільки суспільство, а й вносять свої корективи у злочинність. Таким чином, перед нами постають ви-клики, які потребують швидкого та ефективного реагування на них. У таких умовах для більшості сучасних демократичних держав все помітнішою стає тенденція, що держава та суспільство повинні спільними зусиллями протидіяти тим деструктивним явищам, що несе в собі злочинність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років для кримінології як науки характерна наявність акти-

візації окремих досліджень, які стосуються питань протидії злочинності як зі сторони держави, так і суспільства. Зокрема, варто згадати роботи таких науковців, як: О. М. Бандурка, В.С.Батир-гареєва, В. І. Борисов, О. М. Гаврилов, В. В. Голіна, Б. М. Головкін М. Г. Колодяжний, О. М. Литвинов, П. Л. Фріс та багатьох інших. Їхній науковий доробок створив підґрунтя для проведення подальших наукових досліджень у кримінології, зокрема, у питаннях протидії злочинності суспільством.

Мета статті. Зважаючи на вище зазначене, метою даної статті є дослідження, на основі нормативних актів Ради Європи, ознак таких організацій у сфері протидії злочинності, що у подальшому дають змогу прослідкувати роль та місце таких організацій серед численних інститутів, які своєю діяльністю здійснюють антикримінотенний вплив на злочинність.

Виклад основного матеріалу. З практики соціодержавних перетворень цілком логічним є той факт, що злочинність не стоїть на місці, а має здатність оперативно реагувати на ті зміни, які мають місце у будь-якому суспільстві та державі. За таких умов цілком виправданою є необхідність не менш оперативної реакції зі сторони суспільства та держави з метою протидії злочинності. Це, в свою чергу, ставить перед нами необхідність пошуку нових підходів, методик та й ідей загалом, щоб ефективно реагувати перед новими викликами, які несе дане деструктивне явище. Тут на допомогу державі має прийти суспільство, яке, на нашу думку, криє у собі чималий потенціал до протидії злочинності.

Це вже стало світовою практикою, так, за результатами останнього проведеного на даний час 13-го Конгресу ООН щодо попередження злочинності та кримінального правосуддя, який відбувався протягом 12-19 квітня 2015 року у м. Доха, Катар, було прийнято Дохінську декларацію, яка, серед іншого, у п. 10 говорить: «Ми підтримуємо розроблення та реалізацію процесів, які передбачають консультації та широке залучення в сфері попередження злочинності та кримінального правосуддя, з метою залучення до них всіх членів суспільства...», щоб збільшити ефективність наших зусиль щодо попередження злочинності та закріпити довіру суспільства до систем кримінального правосуддя та віри

в них. ... Ми також визнаємо, що для збільшення ефективності та об'єктивності таких стратегій нам необхідно вживати заходів для забезпечення внеску громадянського суспільства, приватного сектору та наукових кіл...» [1, 12].

Вкрай показовим і беззаперечним є той факт, що суспільство в особі громадян України та об'єднань громадян законодавство відносить до системи суб'єктів забезпечення національної безпеки країни, що підтверджується змістом ст. 4 Закону України «Про основи національної безпеки України» [2]. Таким чином, ще у 2003 році законодавець визнав за суспільством його належне місце у системі забезпечення безпеки України, що цілком відповідає сучасним тенденціям у розвитку світової кримінології та духу часу. При цьому, на превеликий жаль, даний факт залишався тривалий час поза увагою вітчизняних науковців на належному рівні.

Тільки протягом останніх років порушена проблематика стала виноситись на науковий рівень пізнання. Зокрема, проф. В. В. Голіна висловив ідею, що участь громадськості у запобіганні злочинності має стати реальністю, а не гаслами. Слід дуже продумано розробити нові форми, методи й техніку для мобілізації і використання у превентивних цілях значних прихованих громадських ресурсів. Ідеологія участі громадськості у запобіганні злочинності формується на засадах як інтелектуальної її підтримки, так і фізичної співучасті в цьому процесі [3, с. 197]. Не можливо сперечатись з таким твердженням, а слід працювати в цьому напрямку, і, як наголошує проф. В. В. Голіна, у питанні про «інтелектуальну підтримку» такого процесу саме науці кримінології повинна буди надана прерогатива.

Той рівень самоорганізації, яке продемонструвало суспільство протягом Революції Гідності, вразив весь світ. З того часу громадянське суспільство в Україні стрімко розвинулось, і «третій сектор» став помітним гравцем на державній арені. Часто діяльність громадянського суспільства здійснює помітний вплив при формуванні і прийнятті тих чи інших рішень загальнодержавного характеру. Крім того, міжнародне співтовариство пильно прислухається до точки зору суспільних інститутів у питаннях надання допомоги українській державі чи з приводу прийняття певних владних рішень чи здійснення реформ.

Інституційними елементами структури громадянського суспільства є ба-гатоманітні громадські організації [4, с. 107]. Нас цікавлять такі представники громадянського суспільства як неурядові організації, оскільки вони є відносно новим терміном, яким позначають окремі інститути громадянського суспільства в Україні.

Попередньо проведені дослідження не дають змоги виокремити визначення поняття «неурядової організації», яке б дало вирізнити її з-поміж інших представників громадянського суспільства. Досліджуючи будь-яке явище необхідно домагатися, як слушно зазначають О. М. Бандурка та О. М. Литвинов, термінологічної досконалості шляхом виділення специфічних аспектів цього явища та подальшого логіко-змістовного аналізу термінів, які вже використовуються або можуть бути використані для позначення вказаних аспектів [5, с. 108]. Саме тому на даному етапі важливо визначити та проаналізувати характерні ознаки (аспекти) досліджуваного явища - «неурядової організації».

Саме тут доцільно використати логіко-змістовний аналіз, для більш глибокого та детального розуміння як кожної окремо взятої ознаки, так виділення у подальшому самого поняття. Такі ознаки та аспекти існування неурядових організацій доцільно аналізувати на основі міжнародних нормативних актів. Існує ряд актів Ради Європи, які були покликані створити спільний плацдарм для діяльності неурядових організацій в Європі. Зважаючи на той факт, що Україна є її членом з 1995 року, при дослідженні даної проблематики доцільно звернутися саме до актів Ради Європи. Мова йде насамперед про Фундаментальні принципи щодо статусу неурядових організацій в Європі [6] та Рекомендації СМ/Rec(2007)14 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам (Щодо створення та діяльності неурядових організацій) [7]. Аналіз цих актів дає підстави визначити та розкрити суть характерних ознак неурядової організації.

Таким чином можна виділити наступні ознаки неурядової організації: а) добровільність; б) самоврядність; в) некомерційність діяльності; г) формально-визначена форма існування; д) утворена і діє незалежно від волі держави; е) наявність власної мети діяльності.

Добровільність - під нею тут слід розуміти насамперед можливість вільно набувати статусу члена неурядової організації, ніхто не може вступати до такої організації всупереч своїй волі та бажанням.

Самоврядність - мається на увазі, що будь-яка неурядова організація повинна здійснювати свою діяльність самостійно, вправі для цього створювати свої органи управління з числа її членів.

Некомерційність - на такому аспекті діяльності неурядових організацій часто наголошують міжнародні нормативно-правові акти, оскільки саме ця ознака відмежовує неурядові організації від комерційних установ, транснаціональних корпорацій тощо, позаяк інші риси властиві всім їм.

Наявність формально визначеної правової форми - для того, щоб набути правосуб'єктності, будь-яка неурядова організація повинна бути утворена відповідно до законодавства певної держави про приватні, добровільні, некомерційні об'єднання. Що стосується питання про міжнародний статус неурядової організації, то тут зберігається певна дискусійність. Одні вважають, що неурядову організацію можна вважати міжнародною, коли вона має свої представництва у двох чи трьох країнах (серед кількості представництв також немає одностайності), а інші вважають, що достатньо просто провадити певну діяльність на території кількох держав. На нашу думку, таке питання слід розглядати крізь призму рівнів діяльності неурядових організацій, що є предметом окремого дослідження.

Створено незалежно від волі держави - неурядові організації повинні бути створені зацікавленими особами, а не державою, яка, в свою чергу, покликана створити належні умови для реалізації такого права населенням. При цьому, будь-який інший вплив на її діяльність з-зовні можна розцінювати як посягання на їх незалежність, виключення становлять ті випадки, коли сама неурядова організація порушує своєю діяльністю законодавство.

Кожна неурядова організація повинна мати конкретну мету діяльності, задля досягнення якої вона і створена. Як правило, це задоволення певних потреб чи вираження інтересів їх членів.

Цікавою особливістю останнього пункту є те, що неурядові організації не обов'язково діють виключно в інтересах її членів.

Дуже часто вони представляють інтереси і можуть задовольняти потреби широких верств населення. Особливо показово це проявляється в сфері протидії злочинності, адже є аксіомою те, що суспільство в цілому і держава прагнуть перемогти злочинність або хоча б звести до соціально прийнятному мінімуму. Це можна простежити у питаннях боротьби з корупційною злочинністю в Україні, суспільний запит на який давно гостро стоїть в нашій країні. Чи не найяскравішим прикладом тут можна назвати міжнародну неурядову організацію «Transparency International», яка своєю діяльністю покликана задовольнити загальносоціальне прагнення подолати корупційну злочинність, а не виключно її безпосередніх членів.

Висновки. Протидія злочинності буде успішною, якщо вона будувати-меться на глибокому науковому вивченні реальних тенденцій і закономірностей злочинності, її причин і умов, ефективності протидії злочинності, обґрунтованості законодавства, на основі якого здійснюється боротьба зі злочинністю [8].

Світові тенденції, як показує Дохінська декларація, тяжіють до тісної співпраці між урядами країн та їх суспільством з метою досягнення більшої ефективності у сфері протидії злочинності. Цілком справедливо, що саме неурядові організації справедливо можна вважати як одну з найбільш організованих форм залучення громадянського суспільства у процес протидії злочинності. А тому теоретичне дослідження їх існування, діяльності, взаємодії з державно-владними інститутами у сфері протидії злочинності є вимогою сьогодення. Виділення їх характерних ознак є важливим етапом дослідження, що дає змогу відмежовувати їх від інших представників громадянського суспільства. В свою чергу це надає можливість визначити роль та місце таких організацій у сфері протидії злочинності в Україні, що є предметом подальших наукових досліджень.

1. Doha Declaration on Integrating Crime Prevention and Criminal Justice into the Wider United Nations Agenda to Address Social and Economic Challenges and to Promote the Rule of Law at the National and International Levels, and Public Participation [Електронний ресурс] // 13th United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice

- Doha, 12-19 April 2015. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://www.unodc.org/documents/congress//Declaration/V1504151_English.pdf.*
2. Про основи національної безпеки України, Закон України від 19 червня 2003 року № 964-IV // Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Елек-тронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
 3. Кримінологічна політика як основа розробки теорії і практики запо-бі-гання злочинності в Україні / В. В. Голіна // Проблеми законності : зб. наук. праць / відп. ред. В. Я. Тацій. - Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2016. - Вип. 133. - 282 с.
 4. Політологія: Підручник / В. Ф. Баранівський. - Київ: Національна ака-демія управління, 2016. - 236 с.
 5. Бандурка О. М. Синхронізація понятійного апарату теорії проти-дії злочинності [Електронний ресурс] / О. М. Бандурка, О. М. Лит-винов // Вісник Кримінологічної асоціації України №2 (19). – 2018. – Режим доступу до ресу-рсу: https://visnikkau.webnode.com.ua/_files/200001960-dde10dedc4/2-18%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2-.pdf
 6. Фундаментальні принципи щодо статусу неурядових організацій в Європі // Офіційний сайт Ради Європи. – [Електронний ресурс]. – Режим до-ступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_209
 7. Рекомендації СМ/Rec(2007)14 Комітету міністрів Ради Європи дер-жа-вам-членам (Щодо створення та діяльності неурядових органі-зацій) // Офіцій-ний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/994_937
 8. Бандурка О. М. Парадокси протидії злочинності [Електронний ре-сурс] / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов // Вісник Кримінологічної асоціації України №3. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://files.visnikkau.org/200001282-380e439078/Visnyk3_10.pdf

Яцина М.О. Ознаки «неурядової організації» у сфері протидії злочин-ності

Дана стаття присвячена виділенню характерних ознак неурядових орга-ні-зацій. На основі логіко-змістовного аналізу нормативних документів Ради Єв-ропи розкрито кожен ознаку поняття «неурядової організації», що дає змо-гу відмежувати її від інших подібних організаційно-правових форм. Зважаючи на світові тенденції та розвиток кримінологічної науки, наголошено на важли-вості дослідження неурядових організацій у сфері протидії злочинності.

Ключові слова: неурядова організація, протидія, злочинність, конгрес ООН, Рада Європи.

Яцина М.О. Признаки “неправительственных организаций” в сфере противодействия преступности

Данная статья посвящена выделению характерных признаков неправительственных организаций. На основе логико-содержательного анализа нормативных документов Совета Европы раскрыто каждый признак понятия «неправительственной организации», что позволяет отграничить ее от других подобных организационно-правовых форм. Учитывая мировые тенденции и развитие криминологической науки, отмечена важность исследования неправительственных организаций в сфере противодействия преступности.

Ключевые слова: неправительственная организация, противодействие, преступность, конгресс ООН, Совет Европы.

Iastyna M.O. Features of “non-governmental organizations” in the sphere of counter of crime

Taking into account global trend that fight against crime and crime prevention can be successful only if we consolidate public authority’ and society’ efforts all together, the need of study of non-governmental organizations involvement in process of combating crime is necessary. Recent developments of civil society in Ukraine shows us the rise of role of non-governmental organizations in state affairs, and sphere of combating of crime is not an exception. At the same time, the term “non-governmental organizations” seems to be quite new for Ukraine’ criminological science, as well as for legal science of Ukraine in a whole. That is why the study of legal nature of non-governmental organizations give us the chance to conduct deeper research about their impact into decision-making proses and formation of different kinds of state policies, including policy in the field of combating crime in Ukraine.

Therefore, the article is devoted to highlighting the characteristic features of non-governmental organizations. Seems reasonable to start conduct such a research via study based on a logical and meaningful analysis of the regulatory documents of the Council of Europe. Where features of the concept of “non-governmental organization” are disclosed. Later on the right disclosure of features of non-governmental organizations, makes it possible to distinguish them from other similar legal forms (civil society organization, non-profit organization, voluntary citizens’ group etc.). Taking into account the global trends and the development of criminological science, the importance of further research on non-governmental organizations in the field of counter of crime is noted. A vital part in further research belongs to formation of a separate definition of “non-governmental organization” in the theory of Ukrainian’ legal science.

Keywords: non-governmental organization, counteraction, crime, UN Congress, Council of Europe.